

Thuis is (niet) waar mijn zetel staat

maart 2018

Stel je voor...

Een jonge Italiaanse pizzabakker, die zijn activiteiten heeft georganiseerd in een *società a responsabilità limitata (S.r.l)*, met maatschappelijke zetel in hartje Rome, wordt verliefd op een Belgische Erasmus studente. Met zijn hoofd in de wolken volgt hij haar naar België en besluit hij via zijn Italiaanse vennootschap een pizzeria in Brussel uit te baten.

De zaken gaan evenwel niet zoals gepland. De liefde bekoelt en tot overmaat van ramp heeft de pizzeria in Brussel niet het verhoopte succes. Ondanks harde inspanningen wordt de pizzabakker op een blauwe maandag gedagvaard door een onbetaalde leverancier.

Tot zijn verbazing leest hij in de dagvaarding dat de leverancier de rechtbank verzoekt om de pizzabakker onder het *Belgische* vennootschapsrecht *persoonlijk* aansprakelijk te stellen voor de onbetaalde schuld van zijn vennootschap.

Hoezo *persoonlijk* aansprakelijk onder het *Belgische* vennootschapsrecht? Met bijstand van zijn Italiaanse *consigliere* had hij toch onder *Italiaans* recht een vennootschap met *beperkte* aansprakelijkheid opgericht?

Even verduidelijken.

België bepaalt de “nationaliteit” van een rechtspersoon, en het toepasselijke vennootschaps- of verenigingsrecht, op basis van de plaats waar de werkelijke zetel van deze rechtspersoon is gelegen. Dit is de zogenaamde **werkelijke zetelleer**.

Wanneer een Belgische rechtbank oordeelt dat de werkelijke zetel van een buitenlandse vennootschap in België is gelegen, omdat de vennootschap haar “*voornaamste vestiging*” in België heeft, dan past de rechtbank het Belgische vennootschapsrecht toe op deze vennootschap.

Daarom kan een buitenlandse vennootschap met voornaamste vestiging in België haar maatschappelijke zetel naar België verplaatsen en zich omvormen tot één van de vennootschapsvormen die het huidige Wetboek van Vennootschappen erkent.

Doet een vennootschap dat niet, wordt zij als dusdanig niet erkend door de Belgische rechtbanken. In dat geval verliest zij de bescherming van de beperkte aansprakelijkheid. Zo kunnen de personen die namens de vennootschap handelen persoonlijk aansprakelijk worden gesteld. Iets wat de jonge Italiaanse pizzabakker aan den levende lijve ondervond.

Buitenlandse kleine en grote ondernemers worden vaak verrast door de toepassing van de werkelijke zetelleer in België. Andere landen passen immers vaak het principe van de **statutaire zetelleer** toe. Die neemt de plaats van oprichting of de maatschappelijke zetel van de vennootschap als aanknopingspunt om het toepasselijke vennootschapsrecht te bepalen.

Ook het Belgische vennootschaps- en verenigingsrecht zal dit binnenkort doen. België staat inderdaad aan de vooravond van een belangrijke kentering. De federale regering legt op dit moment de laatste hand aan een nieuw Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen, met een grondige modernisering als inzet. Deze modernisering zal de statutaire zetelleer invoeren, waarmee België het voorbeeld zal volgen van de meeste andere Europese landen.

De invoering van de statutaire zetelleer zal tot gevolg hebben dat vennootschappen (in eerste instantie dus de oprichters en aandeelhouders) in ruime mate de vrijheid krijgen om *zelf* het toepasselijke vennootschapsrecht te kiezen, ook als de onderneming enkel of voornamelijk in België actief is of vanuit België wordt geleid. Verrassingen zoals deze van onze pizzabakker behoren tot het verleden. De zetel van de vennootschap is immers een stabiel en voorspelbaar gegeven.

Concreet:

- België hanteert traditioneel de *werkelijke zetelleer*, waarbij het toepasselijke vennootschapsrecht wordt bepaald op basis van de plaats van de *voornaamste vestiging* van een vennootschap.
- Indien een buitenlandse vennootschap haar werkelijke zetel in België heeft en zich niet omvormt tot een Belgische vennootschapsvorm, dan loopt zij het risico om niet als dusdanig te worden erkend. Dit kan verregaande gevolgen hebben voor de personen die namens de vennootschap handelen.
- Het laatste ontwerp van het nieuwe Wetboek van Vennootschappen en Verenigingen voert de *statutaire zetelleer* in. Daarbij is de plaats van oprichting of de maatschappelijke zetel van de vennootschap het aanknopingspunt voor het toepasselijke vennootschapsrecht, en dat ongeacht de plaats van de werkelijke zetel van de vennootschap.
- Deze evolutie zal de mobiliteit van vennootschappen van en naar België aanzienlijk vergemakkelijken. Het laat bovendien toe om in grote mate vrij het toepasselijke vennootschapsrecht te kiezen.

Meer weten?

- Advies Centrale Raad voor het Bedrijfsleven inzake hervorming van het vennootschaps- en verenigingsrecht (<http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc17-2666.pdf>, p. 9-11 over invoering statutaire zetelleer).
- Voor de klassieke rechtspraak van het Europees Hof van Justitie inzake de grenzen aan de werkelijke zetelleer, zie bijvoorbeeld het arrest *Centros* (zaak C-212/97, EU:C:1999:126, r.o. 27 e.v), *Überseering* (zaak C-208/00, EU:C:2002:632, r.o. 92) en *Inspire Art* (zaak C-167/01, EU:C:2003:512, r.o. 95).
- Voor de laatste ontwikkelingen op vlak van mobiliteit van vennootschappen binnen de EU, zie het arrest *Polbud* van 25 oktober 2017 (zaak C-106/16, EU:C:2017:804, te raadplegen via www.curia.eu. Zie ook <https://corporatefinancelab.org/2017/10/25/polbud-ecj-further-facilitates-shopping-for-company-law/>).
- Over de vrije keuze van vennootschapsrecht en enkele kritische bemerkingen daarbij: zie <https://corporatefinancelab.org/2017/04/09/vrije-keuze-van-vennootschapsrecht-enkele-kritische-kant-tekeningen/>.